

Залежність жінок від соціального захисту більш тривала, оскільки вони раніше за чоловіків виходять на пенсію, в той час, як чоловіки-пенсіонерами влаштовуються на підробіток. Жінки стикаються з більшими економічними труднощами в пенсійний період, бо, як вже зазначалося, тривалість життя жінок в середньому вища, ніж у чоловіків, а працюють вони протягом життя менше. Звідси й різниця у накопичених ними пенсійних фондах, а, відповідно, і в розмірах пенсій. І хоча виплата допомоги для малозабезпечених є пріоритетним заходом у підтримці матерів-одиначок і багатодітних сімей, слід враховувати, що рівень бідності надзвичайно високий саме серед самотніх жінок похилого віку.

Не менш важливим фактором, що впливає на становище чоловіків і жінок похилого віку, є перебування в шлюбі. Похилий вік – заключна фаза подружнього життя. Дослідження показали, що перебування у шлюбі відіграє в цей період важливу роль. Смерть одного з подружжя зазвичай важко травмує іншого, змінюючи його життя і поведінку. Нерідко після цього людина відмовляється займатися домашнім господарством і потрапляє у залежність від своїх близьких. Часто при цьому роль голови сім'ї переходить до когось з молодших членів сім'ї. Якщо враховувати більш високу тривалість життя у жінок порівняно з чоловіками, то виходить, що самотніх жінок похилого віку більше, ніж самотніх чоловіків зазначеної вікової категорії. Отже, сьогодні самотність є проблемою багатьох жінок похилого віку.

Висновки. Таким чином, для організації ефективної соціальної роботи з людьми похилого віку необхідно враховувати гендерну специфіку, яка виявляється, зокрема, в особливостях переживання людиною складних життєвих ситуацій в залежності від її статі. Ці та інші аспекти повинні враховувати соціальні працівники, орієнтуючись в своїй професійній діяльності на гендерний підхід.

Список використаних джерел

1. Галкин Р. А., Гехт И. А., Суслин С. А. Организация медико-социальной помощи лицам пожилого возраста в сельской местности / Под ред. Р. А. Галкина. Самара : Издательство ГП «Перстектива», 2001. 208 с.
2. Здравомыслова Е., Темкина А. Социология гендерных отношений и гендерный подход в социологии // Социологические исследования. 2000. №11.
3. Симоноженко В. Пенсіонер: його активізація // Урядовий кур'єр. 2006. 7 серпня. С. 4 - 10.
4. Утеева Э. Н. Методологические подходы к адаптации пожилых людей // Вестн. Нижегород. ун-та им. Н. И. Лобачевского. Сер. Социальные науки. Н. Новгород, 2008. № 1 (9). С. 111 - 117.
5. Холостова Е. И. Социальная работа с пожилыми людьми: учебное пособие. М., 2009. 296 с.
6. Чеботарев Д. Ф. Социально-экономические, гигиенические проблемы геронтологического здоровья пожилых людей. Москва, 1978. С. 22 - 23.

Горошко О. О.,

здобувачка вищої освіти 4 курсу, гр. СР-171

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Науковий керівник: Острияко Т. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФОРМИ РОБОТИ З БЕЗПРИТУЛЬНИМИ І БЕЗДОГЛЯДНИМИ ДІТЬМИ

Безпритульні та бездоглядні діти потребують допомоги, підтримки, захисту. Проте, щоб їх захистити, необхідно, насамперед, їх зрозуміти. Зрозуміти таких дітей – спробувати

залучити механізми, які б сприяли вилученню дітей з вулиці, з каналізаційних люків, підвалів тощо. При роботі з безпритульними та бездоглядними дітьми використовують індивідуальні та групові форми роботи.

Форма індивідуальної роботи є безпосередньою допомогою дитині шляхом особистої взаємодії. Цей метод передбачає не тільки планування допомоги, але і проведення необхідних процедур для виявлення оптимальної взаємодії (консультування, соціальна терапія, психосоціальна реабілітація).

Індивідуальна робота спрямована на розв'язання проблеми з метою надання підтримки і створення ситуації, що спрямована на стимулювання дитини бажання подолати життєві перешкоди. Використання методу індивідуальної роботи виправдано при визначенні перспектив дитини, її адаптації, подолання стресів, у самопізнанні та самоприйнятті. До суттєвих переваг цього методу належить те, що конкретній дитині приділяється більше уваги, ніж в умовах роботи з групою [1, с. 173].

Соціальна робота з групою припускає роботу як в цілому з групою, так і в групі - з кожним з її членів окремо. У цьому випадку вивчаються різні області людської діяльності, що сприяє більш ефективному вирішенню виниклих проблем і труднощів.

Соціальна робота з групою – це форма соціальної роботи, завдяки якій відбувається допоміжна діяльність через групові форми взаємодії. Сутність соціально групової роботи впливає з переваг вирішення проблеми дитини в процесі міжособистісного спілкування. Особливість такої роботи полягає у тому, що вона дає можливість дітям стати більш незалежними та ініціативними у прийнятті самостійних рішень стосовно важливих проблем. Основними цілями групової роботи є створення певного групового клімату [1, с. 173].

І при індивідуальній, і при груповій формі соціальний працівник може використовувати бесіди або консультування. У бесідах, діалогах виявляються ставлення дітей, їхні почуття і наміри, оцінки і позиції. Педагогічна бесіда відрізняється цілеспрямованими спробами дослідника проникнути у внутрішній світ дитини, виявити причини безпритульності та бездоглядності, причини тих або інших вчинків дитини. В рамках соціального консультування можна виділити наступні напрямки: медико-соціальне, психолого-педагогічне, соціально-правове, соціально-управлінське та ін. Соціальний працівник у зв'язку зі специфікою своєї професійної діяльності найчастіше виконує функції юриста, психолога, педагога, соціального менеджера.

Використовуючи індивідуальну форму роботи, соціальний працівник може вдатися до консультування. Під консультуванням розуміють технологію соціальної роботи, яка полягає в дослідженні проблеми клієнта, знаходженні разом з ним позитивних шляхів її вирішення, наданні порад і рекомендацій щодо наявності для цього соціальних ресурсів. Результатами консультування можуть бути: покращання розуміння (проблеми, себе, оточуючих); зміна емоційного стану; здатність до прийняття рішення; здатність до здійснення даного рішення; підтвердження своїх думок, почуттів, рішень; отримання підтримки; пристосування до ситуації, яку неможливо змінити; пошук і вивчення альтернатив; отримання практичної допомоги через прямі дії; розвиток наявних умінь і навичок, набуття нових; отримання інформації; реагування на дії інших людей та ситуацію [2, с. 146].

Не варто при роботі з безпритульними та бездоглядними дітьми використовувати лише індивідуальні форми роботи. Це, по-перше, суперечитиме меті виховання (формування соціально-компетентної особистості), яку можливо реалізувати лише в групі, в постійній взаємодії; і, по-друге, протиставлятиметься психологічним особливостям дітей, які звикли ототожнювати, ідентифікувати себе з групою однолітків, що знаходяться в тих же умовах [3, с. 21].

Метою групової форми роботи з безпритульними та бездоглядними дітьми є перетворення внутрішнього світу її учасників. Основою таких перетворень є переосмислення життєвих цінностей. Перевага групової роботи над індивідуальною полягає у отриманні «додаткового продукту» шляхом досягнення і використання так званого синергетичного ефекту: результат групової роботи переважає просто суму результатів роботи її окремих членів, учасники почувають себе комфортно, впевнено, їхня активність підвищується і, як

результат, відбувається якісний стрибок. Синергетичний ефект здійснюється внаслідок поділу праці, кооперації, інтеграції [3, с. 162].

До групових форм роботи з безпритульними та бездоглядними дітьми відносять ігрову терапію, яка проводиться з метою зміни ставлення до свого «Я», підвищення рівня самосприйняття тощо. Ігрова терапія цінна тим, що дозволяє побачити, з чим у грі асоціюється у дитини травма, проблема, досвід минулого, який заважає їй нормально жити.

Отже, організаційні форми, методи та засоби роботи з бездоглядними та безпритульними дітьми визначаються її метою. Необхідне гармонійне поєднання індивідуальних (дають змогу коректувати самооцінку, усвідомлення власної цінності, формують саморефлексію, глибоке розуміння власних потреб, бажань, нахилів – особистісна компетентність) і групових (для розвитку навичок ефективного спілкування та взаємодії, соціальної відповідальності, активності та подолання агресії – соціальна компетентність) форм.

Список використаних джерел

1. Ткаченко Н. В. Соціально-педагогічні аспекти соціальної роботи у сфері освіти. Вісник Національного університету оборони України. 6 (31), 2012. С. 171–174.

2. Фирсов М. В., Студёнова Е. Г. Технология социальной работы : учебник. М. : КНОРУС, 2016. 344 с.

3. Павлик Н. П. Підготовка волонтерів до роботи з соціальними сиротами. Навчально-методичний посібник. Житомир, 2018. 92 с.

Децюк Т. М.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка»(м. Чернігів, Україна)

Баранова К. А.,

студентка групи МСРп-201
Національний університет «Чернігівська політехніка»(м. Чернігів, Україна)

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ

Молодь головна рушійна сила розвитку нашої країни – України. Сучасна молодь довела, що має активну громадянську та життєву позиції, вона не байдужа до долі держави, де їй продовжувати жити, навчатися, створювати сім'ю та працювати. Але для того, щоб змінюватися самим і змінювати державу на краще молоді необхідна підтримка від держави.

Посилення кризових тенденцій на ринку праці: скорочення робочих місць та збільшення безробіття нанесли свій відбиток і на молодих фахівців. Молодь є специфічною соціально-економічною групою населення, яка потребує додаткових заходів підтримки на ринку праці, в силу своїх вікових, соціально-психологічних і професійних особливостей. Питання забезпечення зайнятості молодих фахівців є важливим і для суспільства, і для держави, і для молоді. Ігнорування даної проблеми може призвести до відсутності кадрового потенціалу країни, підвищення рівня незайнятості, саме у молодіжному середовищі, відтік працездатної молоді за кордон, підвищення рівня злочинності серед молоді.

Проблему працевлаштування молоді вивчали: О. М. Ярошенко, О. Б. Мельниченко, І. В. Хохрякова, В. В. Онікієнко, П. А. Швець, Ю. М. Щотова, О. А. Грішнова, В. М. Петюх, Н. В. Куліш, Т. І. Павлюк, А. М. Ревко та інші.

Щодо рівня молодіжного безробіття в Україні, то останні роки він залишається стабільно високим. Статистичні дані, представлені Т. І. Павлюк, свідчать, що найбільше тенденція безробіття спостерігається серед молоді віком від 15 до 24 років. У 2015–2019 рр. рівень безробіття даної категорії становив в середньому 23 %. Таку тенденцію можна пояснити тим, що значна частина представників даної категорії немає достатньо сформованих професійних навичок, а також досвіду роботи. Крім того, стабільно високим